

Nr 329.

Av herr Lindberg m. fl., om inrättande vid serafimerlasarettet av en neuromedicinsk-traumatologisk avdelning.

Hjärnskadorna och deras följdtilstånd ha genom den ökade olycksfallsfrekvensen i arbete och i trafik blivit utomordentligt vanliga. Man beräknar att ca 7 000 hjärnskakningsfall årligen behandlas på sjukhus och sjukhuspolikliniker samt liknande mottagningar. Invaliditeten efter dessa skador är ofta betydande och långvarig. Inom ett sjukhusklientel synas ungefär 50 % lida av besvär fortfarande åtskilliga månader efter skadan; vid en stor efterundersökning, som gjordes 1942, befanns att ca 10 % voro partiella invalider ännu tre år efter hjärnskakningen (detta gällde försäkringsfall).

Särskilt anglosaxiska experter ha framlagt sina erfarenheter av modern behandling av följdtilstånd efter hjärnskakning. Enligt dessa kan full arbetsförmåga i regel återvinnas på $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ år. Undantagen utgjorde endast ungefär 5 %. Detta gällde patienter, som tidigt fått expertmässig vård.

I regel måste man räkna med att den tidigaste vården ej kan ske genom experter. Fallen vårdas nämligen under det akuta skedet i regel på allmänkirurgiska avdelningar och översändas till neurologer först om besvären visa sig envisa och svåra. Dylika fall behandlas numera, i viss utsträckning vid serafimerlasarettet, genom lämplig medicinering, psykoterapi, träningsbehandling och sociala åtgärder. Patienterna bli på detta sätt vanligen snart förbättrade, och vid en stor efterundersökning har det visat sig, att invaliditet till största delen kunde undvikas. Patienterna övervunno mestadels sin huvudvärk och yrsel och kunde återvända till arbete. Resultaten av denna moderna behandling ha framlagts bl. a. vid neurologkongressen i Köpenhamn 1950 och därvid vunnit allmänt gillande.

Vårt lands resurser för sådan eftervård äro dock mycket små. Behandlingen måste utföras av specialutbildad personal. Karolinska sjukhusets direktion, som redan 1949 gjorde framställning därom, begärde under fjolåret inrättande av en neuromedicinsk-traumatologisk avdelning vid serafimerlasarettet, vilken avdelning skulle ha att till undersökning och eftervård mottaga patienter med hjärn-, ryggmärgs- och nervskador, som remitterats dit från läkare inom och utom sjukhuset. Den föreslagna avdelningen bör måhända till en början icke erhålla någon större omfattning, men kapaciteten bleve relativt stor, eftersom verksamheten till större delen bleve poliklinisk. För närvarande finnes på sjukhuset endast en mindre nervpoliklinik med en heltids- och en halvtidsanställd läkare, där de tidskrävande traumatiska fallen endast i obetydlig utsträckning kunna tagas emot. I den föreslagna organisationen skulle ingå vårdplatser på neurologiska kliniken, speciellt reserverade för traumatiska fall. Inga nybyggnader skulle sålunda behövas.

Inrättandet av den nyssnämnda behandlingsavdelningen har tillstyrkts av kungl. försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, Landsorganisationens arbetarskyddskommitté och Socialförsäkringsbolagens förening. I riksförsäkringsanstaltens remissvar anföres:

»Riksförsäkringsanstalten har vid tillämpning av olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningen med flera författningar att pröva, i vad mån skador å nervsystemet, såsom skall- och ryggmärgsskador, nervförflamningar m. m. medföra nedsättning i den skadades arbetsförmåga. Anstaltens erfarenhet härvidlag ger mycket klart vid handen, att de vanliga symptomen av dessa skador, huvudvärk, yrsel, trötthet, ängslan, sömnlöshet etc., mycket lätt förvärras och fixeras eller utökas genom neurotiska pålagringar, såsom hysteriska förflamningar m. m., därest ej sakkunnig efterbehandling insättes. Det är härvid oftast av avgörande betydelse för efterbehandlingsens effekt, att densamma insättes i rätt tid, nämligen i tidigt skede av konvalescensen, och icke så sent, att symptomens fixering försvårar eller omöjliggör behandlingsresultatet. Jämte sakkunnig efterbehandling är återinpassning i arbetet (arbetsterapi) av stor betydelse för arbetsförmågans återvinnande.

Anstalten har emellertid haft rika tillfällen att kunna konstatera, att en sådan effektiv efterbehandling, som här avses, ävensom arbetsterapi måst i hög grad eftersättas till följd av alltför begränsade resurser härför. De allvarliga följderna av detta förhållande ligga i öppen dag.

Det är vidare i regel icke möjligt att få ifrågavarande skadefall, vilka utgöra ett stort antal, tillfredsställande utredda och bedömda av lasarettsläkare eller allmänpraktiker, som ej äro specialister på området. Utredningen av fallen behöver verkställas av läkare med särskild utbildning och erfarenhet. Skadefallen ha följaktligen av riksförsäkringsanstalten i görlig mån remitterats till neurologiska specialkliniker. Dessa äro emellertid ständigt överbelagda — å serafimerlasarettet får man räkna med en väntetid av upp till två år för icke akuta fall — och riksförsäkringsanstalten har därför oftast nödgats pröva fallen utan stöd av specialistundersökning.

Enligt riksförsäkringsanstaltens erfarenhet föreligger sålunda ett synnerligen framträdande behov av ökade möjligheter för efterbehandling m. m. samt för en grundligare utredning av ifrågavarande skadefall. Genom realiserandet härav skulle skapas nödvändiga förutsättningar för återförande av de skadade i produktivt arbete i största möjliga utsträckning och vid ett tidigt skede. Vinsterna härav kunna förväntas bli så betydande såväl för de skadade som för samhället, att frågan snarast bör bringas till sin lösning.»

I årets statsverksproposition har något anslag icke upptagits för här berörda ändamål.

Under hänvisning till vad ovan anförts och med understrykande av frågans stora sociala och nationalekonomiska betydelse få vi hemställa,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande inrättande vid serafimerlasarettet av

en neuromedicinsk-traumatologisk avdelning samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag vartill utredningen föranleder.

Stockholm den 26 januari 1951.

Carl Lindberg.

Fritz Persson

Gerda Höjer.

i Växjö.

Paul Bergstrand.

Emil Malmberg

i Stockholm.
